

Grein birt í ritinu Nyt fra Island um Ólaf Thors, 1961-1962

Bjarni Benediktsson – Stjórn­mál – Ræður – Ólafur Thors – Nyt fra Island – Rit – Tímarit – Grein –
Blaðgrein – 1961 - 1962

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-4, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

I ritinu " Nyt fra Island udgivet af dansk Islandsk samfund 1961-2, 2. árg. síðu 36 og 37 birtist greinin Islandsk portræt um Olaf Thors, forsætisráðherra, eftir Bjarna Benediktsson. Í íslenskri þýðingu er greinin svohljóðandi:

Olafur Thors er nú forsætisráðherra í fimmta skipti. Áður fyrri hefur hann þrisvar sinnum setið í stjórnnum undir forsæti annarra. Mikil vinna og margháttað reynsla eru að baki þessara mörgu og langvinnu trúnaðarstarfa. Þau eru vitni þess trausts, sem hann nýtur og hefur notið í senn hjá þjóðinni í heild og sínum eigin flokki.

Olafur Thors var kosinn til Alþingis á árinu 1925. Hann var þá einungis 33 ára gamall og hefur ætíð síðan verið þingmaður. Hann varð strax einn af forystumönnum í flokki sínum, Iðaldsflokknum, sem var stærsti flokkur landsins. Á árinu 1929 hafði hann forystu um, að Iðaldsflokkurinn sameinaðist Frjálslynda flokknum, sem var arftaki gamla Sjálfstæðisflokksins og undir því nafni sameinuðust flokkarnir tveir. Á árinu 1934 varð Olafur Thors formaður flokksins og hefur síðan gegnt því starfi. Flokkurinn hefur ætíð verið sá stjórn mála-flokkur, sem hefur fengið flest atkvæði við kosningar. Hann hefur notið stuðnings kjósenda úr öllum stéttum. Vegna kjördæmaskipunarinnar var flokkurinn hins vegar lengi einungis næst stærsti flokkur á Alþingi.

Hverjir eru þeir eiginleikar, sem hafa tryggt Olafi Thors sína frábæru stöðu í íslenskum stjórn-málum og hana styrkt stöðugt.

I Sæmundar-Eddu segir:

Sumr er af sonum sæll,
sumr af frændum,
sumr af fé ærnu,
sumr af verkum vel.

Segja má um Olaf Thors, að gæfa hans eigi ekki rætur sínar að rekja einungis til eins þeirra eiginleika, sem í vísunni eru taldar; húnsprettur af þeim öllum saman, því að hann hefur hlotið þá alla. En allir hlutir hafa einnig sína skuggahlið.

Faðir Olafs Thors var Thor Jensen, sem kornungur og örsnauður kom til Íslands frá Danmörku; hann varð meiri framkvæmdamaður í íslenzku athafnalífi en nokkur annar, sem lifað hefur á Íslandi. Kona hans, sem var íslenzk, var frábær skörungskona, og hinir fjölmörgu afkomendur þeirra hafa borið af í íslenzku þjóðfélagi. Allir vita, að ómetanlegt er að vera kominn af góðu foreldri og njóta stuðnings sterkra ættingja. En lengi dundi á Olafi Thors, að hann væri sonur auðugs Dana og að ættingjar hans skipuðu svo margar forystustöður að úr hófi væri í okkar litla þjóðfélagi. Nú er þó langt síðan þessar raddir hafa heyrzt, því að nú viðurkenna allir, að Olafur Thors hefur nægan styrk í sjálfum sér.

Urslitum hefur ráðið, að hann er sæll af verkum vel. Á þeim 35 árum, sem Olafur Thors hefur verið forystumaður í íslenskum stjórnmálum, hafa orðið meiri breytingar í íslenzku þjóðlífi en nokkru sinni fyrr. Sá einn hefur getað haldið forystunni öll þessi ár, sem til hefur haft að bera marga góða kosti bæði persónulega og málefnalega.

Í nábýlinu á Islandi hefur stjórn málabaráttan oft orðið um of persónuleg. Er Olafur Thors var í fyrsta skipti kosinn þingmaður á árinu 1925 var andstæðingur hans, núverandi sendiherra Íslands í Osló, Haraldur Guðmundsson, sem síðan varð foringi Alþýðuflokksins. Kosningabarátta þeirra vakti strax athygli vegna þess hversu málefnaleg hún var og laus við persónukrit.

Olafur Thors hefur á löngum starfsferli leyst mörg vandamál, annaðhvort einn eða með öðrum. Þar með hefur þróun þjóðarinnar verið mörkuð í aðalatriðum á þessum árum. Ef telja ætti upp öll þessi mál yrði að skrifa sögu Íslands þetta tímabil. Víst er að árangurinn hefði ekki orðið jafn góður og raun ber vitni, ef ekki hefði verið að unnið með miklum málefnaáhuga og náinni þekkingu á aðstæðum. Olafur hefur þó að sjálf-sögðu einkum fengizt við meðferð hinna mikilverðustu mála.

Þess vegna hefur komið fyrir, að kjósendur hans kvörtuðu yfir, að hann skipti sér ekki eins mikið af málefnum þeirra og hann hefði átt að gera og að hann þekkti kjördæmi sitt ekki nógu vel. Þess vegna bar það einu sinni við, að einn af mótframbjóðendum Olafs Thors kynnti hann fyrir kjósendum á stórum fundi í stærsta bænum í kjördæminu og skýrði það með því, að einungis fáir þekktu hann á þessum slóðum. Sjálfur segir Olafur Thors þá sögu, að þegar að hann á fundi í kjördæmi lofaði, að nú skyldu þeir bráðum fá rafmagn, þá fó einn fundarmanna og kveikti rafmagnið. Rafmagnið hefði komið fyrir, en Olafur Thors hefði

Þó að kjósendur Olafs Thors hafi stundum talið, að hann ætti að skipta sér meira af málefnum þeirra, þá vita þeir þó, hversu umfangsmikið starf hans er eins vita þeir og að, þegar á reynir, er enginn, sem er fúsari til að leysa vanda hvers og eins en Olafur Thors. Hin mikli og alhliða skilningur hans á öðrum mönnum hefur gert honum mögulegt að finna lausnir á vandamálum, sem aðrir réðu ekki við. Hin nána þekking, sem hann á æskuárum fékk á margháttuðum framkvæmdum og viðskiptum, studd af athöfnum hans sjálfs í þessum efnum, ásamt nærfærnnum skilningi á kjörum hinna lakar settu í þjóðfélaginu, hafa gert honum mögulegt að verða að sameiningarafli bæði í sínum eigin flokki og öllu þjóðfélaginu. Auðvitað hefur hann ekki komið hjá því að fá andstæðinga. Slíkt er óhjákvæmilegt fyrir alla skörunga, sem vilja koma hugsjónum sínum fram. Þegar á miklu veltur sameinast hans persónulegi kraftur áhuganur fyrir málefni og leiðir til lausnar. Þá leggur Olafur Thors sig fram með sannfæringarkrafti, sem fáum er gefinn, - sannfæringarkrafti, sem nýtur sín ágætlega í ræðustóli en e. t. v. ennþá betur í fundaherbergi eða við samningaborðið. En krafturinn er mildaður af gáska, sem beinist jafnt að honum sjálfum og öðrum. Fyrir kann að koma að í ákafa sínum til að ná lausn sannfæri hann sig um, að hann hafi náð máli sínu fram, þó að lausni að vissu leyti verði önnur en hann í fyrstu hafði ætlað sér.

Sumir telja að menn megi aldrei láta undan í stjórnmalasamningum. En lýðræðið byggir á sáttfýsi og undanlátsemi frá allra hálfu, þó að aldrei megi láta af réttu máli. Í þessari erfiðu viðleitni hefur Ólafur Thors verið forystu maður í hér um bil mannsaldurskeið. Eg held að ekki sé efi á, að hann hafi fundið hið rétta meðal-hóf og sá tími, sem hann öðrum fremur hefur sett mót sitt á, verði ætíð talinn mikilfenglegur kafli í sögu Íslands.